

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

Lyhyt opas MuKan afrotyylisen mallinuotin tekemiseen. Versio 28.1.2021

Yleisiä nuotintamisen periaatteita

Tietokonenuotintamisen yleisiä periaatteita

1. Kirjoita ensin haluamasi teos lyijykynällä valmiiksi
2. Rakenna sitten tietokoneella pohjapartituuri (A4 vaaka/pysty, soittimet, sävellaji, kohotahti, tahtilaji)
3. Syötä sitten kunkin stemman nupit alusta loppuun ilman kertaus- yms. merkkejä. Polyfoniassa aloita äänestä yksi ja tee se kokonaan
4. Sitten kun kaikki stemmat on syötetty, asetetaan kertaukset. Nyt voitkin jo oikokuunnella ja korjailla
5. Syötä lopuksi lyriikat, sointumerkit, dynamiikat ja legato- yms. merkit
6. Asemoi nuottikuva paperille ja poista (=piilota) tarpeettomia tyhjiä tahteja/merkkejä
7. Tallenna nuotti ja vie lisäksi nuotti myös pdf-muodossa jonnekin talteen, koska sitä versiota jakelet muille
8. Mikäli haluat tehdä hyvältä kuulostavan demon, tallenna nuotti myös MIDI-muodossa ja työstä sitä sitten sekvensserissä

Ennen MuseScoren ensikäyttöä

- 1) Hae MuseScoren viimeisin versio osoitteesta: <https://musescore.org/fi> ja asenna se koneellesi
- 2) Käynnistä (avaa) MuseScore ja vastaa halutessasi mahdollisiin alkukysymyksiin
- 3) Kun MuseScore näyttää sinulle Aloituskeskus-ikkunan, voit katsella siellä mm. opetusvideoita. Sulje ikkuna

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

4) Valitse valikosta MuseScore/Asetukset..., valitse ensin välilehti Yleinen ja määritä haluamasi käyttökieli (oppaassa Suomi)

5) Valitse välilehti Pikanäppäimet ja muuta numeronäppäimistön pisteellisen keston näppäinlyhennettä seuraavasti:

- etsi rullaamalla Nuotin kesto: pidennyspiste
- tuplaklikkaa kohtaa "NumPad+." ja klikkaa uudessa ikkunassa kenttää Uusi pikanäppäin:. Näpäytä tietokoneen numeronäppäimistön pilkkua ja paina sitten Korvaa
- hyväksy muutokset klikkaamalla Käytä ja sitten OK

(Voit myöhemmin muuttaa näppäinkomentoja vastaamaan vaikkapa Sibelius-ohjelman näppäimiä)

6) Mene valikkoon Näytä/Työtilat, valitse Edistynyt

Käynnistä MuseScore uudelleen, jotta asetukset tulevat voimaan.

Työnäkymän muokkaussuositus

1) Valitse valikosta Näytä seuraavat:

- Paletit
- Tarkastaja
- Navigaattori (ei ole pakko asettaa, jos näkymäsi on liian ahdas)
- Työkalupalkit, kaikki päälle
- Työtila - Edistynyt
- Tilarivi
- Näytä marginaalit

2) Mene valikkoon Muotoilu/Tyyli... ja Tyyli-ikkunassa valitse Partituuri, jonka asetuksista rastita Piilota tyhjät tahdit systeemeissä

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- 3) Valitse vasemmalta Tahtinumerot ja ota rasti pois päältä (pitkissä kappaleissa jätä päälle)
- 4) Valitse Systemi ja laita rasti kohtaan System Dividers: Vasemmalle. Paina lopuksi OK
- 5) Valitse valikosta Muotoilu/Sivun asetukset... ja muuta siellä kohdan Skaalaus arvoksi 1,350mm. Tätä numeroa pitää muuttaa, kun nuottikuva näyttää sivulla liian suurikokoiselta tai partituurissa jää vain muutama tahti viimeiselle sivulle.
- 6) Paina Käytä ja OK

PS. Aina, kun saat näkymääsi monialueisia ikkunoita, voit säätää niiden kokoa viemällä osoittimen kahden alueen väliviivalle ja raahamaalla johonkin suuntaan

Nuottiarkin määrittely

- 1) MuseScoren käynnistyttyä, valitse Aloitusikkunassa "Luo uusi partituuri..." ja saat nuottipaperisi määrittelykysymyksiä

Täytä seuraavasti:

Otsikko: Afrotreeni, Alaotsikko: MuseScore v. 3.6, Säveltäjä: Mikko Seppänen,
Runoilija: Mikko Seppänen, Tekijänoikeus: Mikko Seppänen

Paina lopuksi Jatka

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

2) Seuraavassa ikkunassa aktivoi Valitse instrumentit ja paina Jatka

Hae ja lisää soittimia seuraavasti:

- valitse oikealta ylhäältä Ordering: Muokattu (hallitset nyt itse soittimien järjestystä) ja lisää seuraavia stemmoja:
- Laulu/Sopraano ja paina "Lisää" (voit myös vain tuplaklikata soitinta)
- Virittämättömät lyömäsoittimet/Rumpusetti:
 - Rumpusetti
 - Triangeli
- Näppäilysoittimet/Sähkökitara
 - kaksi kertaa Sähkökitara ja sitten Sähkökitara (Tabulatuuri)
- Sähköbasso sekä Sähköbasso (Tabulatuuri)

Mikäli soittimet eivät ole haluamassasi järjestyksessä, voit aktivoida niitä oikeassa ikkunapuoliskossa ja järjestellä painamalla keskellä olevia nuolipainikkeita ylös/alas.

3) Laajentamalla ikkunaa oikealle (vedä oikeasta reunasta), näet lisätietoja.

- muuta sarakkeesta Viivaston tyyppi molemmat tabulatuurit muotoon yksinkertainen (siis ei kestovarsia)
- paina Jatka

4) Valitse sävellajimerkinnäksi yksi korotusmerkki ja Jatka

5) Valitse tahtilajiksi 4/4. Tässä yhteydessä on helpointa antaa kohotahti, koska myöhemmin sen lisääminen on hankalampaa

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

6) Kirjoita tahtien lukumääräksi 4 ja paina Valmis

Käyttöliittymän kuvaus

Päävalikkorivillä on perusvalikot.

Nuottivalikkonauhalla voi aktivoida nuottikirjoitukseen tarvittavia symboleja ja toimintoja (mm. polyfonian syötettävät äänet). Useimmat näistä saa myös pikanäppäimellä (esim. kestop).

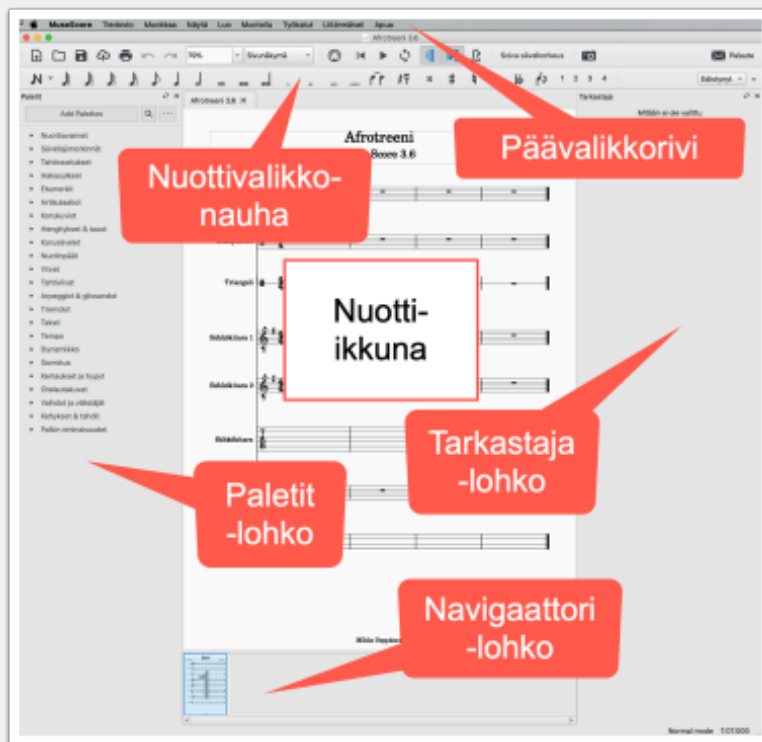
Vasemmalla Paletit-lohkossa on kaikki graafiset merkkivalikot (aktivoi viivastolla elementti ja klikkaa kuvaketta).

Tarkastaja-lohkossa on kulloinkin aktivoidun elementin lisätietoja, joista elementin ominaisuuksia voi muuttaa (esim. elementin näkyvyys/piilotus tulosteessa).

Nuotti-ikkunassa syötetään nuotit ja muut symbolit. Voit suurentaa/pienentää sitä macin hiirialustan pinch-toiminnolla.

Navigaattori-lohko näyttää missä kohdassa ja millä sivulla olet. Sinistä aluetta voi liikutella hiirellä ja muille sivuille pääsee klikkaamalla.

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

Stemmojen kirjoittamisen periaatteita

- nuottien syöttäminen aloitetaan valitsemalla ensin tahti, johon halutaan syöttää nuotteja ja painetaan sitten kirjainta n (nuotinna, notate). Nuolinäppäimillä voi siirtyä syöttö- tai muokkaukskohdassa eteen- ja taaksepäin
- valitse aina ensin kesto ja sitten sävel (siis numeronäppäimeltä kesto ja sitten jokin kirjaimista a b c d e f g)
- tauko syötetään valitsemalla numeronäppäimeltä kesto ja painamalla num-0 (numeronäppäimisen nolla)
- mikäli kesto ei muutu, ei sitä tarvitse valita uudestaan
- **Yhdyskaari**: valitse vain seuraavan nuotin kesto ja paina num-+ tai pelkkä näppäimistön +
- **Legatokaari**: syötä kaariryhmän ensimmäinen nuotti ja paina s aloittaaksesi legatokaaren (sitoen, slur). Syötä kaaren alle nuotteja ja kaariryhmän viimeisen nuotin jälkeen paina taas kirjainta s, joka lopettaa legatokaaren

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- **Etuhele:** tee ensin päänuotti ja lisää sille etuhele Paletit-lohkon Korusävelet-valikosta. Voit muuttaa juuri tehdyn korusävelen korkeutta nuoli ylös-/alas näppäimillä. Siirry seuraavan nuotin syöttökohdalle nuolinäppäimillä
- **Polyrytmi:** pääätä ennen polyrytmiä, minkä keston se täyttää ja miten tuo kesto jaetaan (trioli cmd-3, kvartoli cmd-4 jne.). Anna kokonaiskesto ja paina sitten ennen nuotin/taun syöttämistä cmd-polyrytminumero. Täytä sitten polyrytmi syöttämällä ryhmän nuotit/taut normaalisti. MuseScore lopettaa polyrytmin automaattisesti, kun kokonaiskesto on täynnä

Polyfonia eli moniäänisyys samalla viivastolla

Kullekin viivastolle voidaan kirjoittaa neljä itsenäistä äänilinjaa (voice 1...4, ääni 1...4)

Musescore olettaa, että kirjoitat aina ääntä 1, joten sitä ei erikseen tarvitse valita. Mutta mikäli tarvitset muita ääniä samalle viivastolle, niin valitse sitten ääni ennen nuottien syöttämistä painamalla alt-cmd-2...4 tai klikkaamalla nuottivalikkonauhan lopussa olevia numeroita 2-4.

On ehkä hyvä kirjoittaa ensin kokonaan ääni 1 ja vasta sitten ääni 2 jne.

Rumpustemma on moniäänistä satsia, jossa on monta eri kestoja päällekkäin, kuten moniäänisissä fuugissa ja kuorostemmoissa. Rumpustemmassa pitää päättää aina aluksi, mitä stemmaa kirjoittaa.

Huom!

Rytminotaatiossa on useita eri nuotinnuskäytäntöjä ja joskus joudut muokkaamaan ohjelman oletusarvoja. Esim. mikäli haluat virvelin varren alaspäin, joudut editoimaan MuseScoren rytminotaatiota, joka oletuksena notatoi virvelin varren ylöspäin.

Muokkaamme myöhemmin tässä esityksessä rytminotaatiota mm. siten, että virvelin varsi on alaspäin ja se on äänessä 2 (voice 2).

Sopraanomelodian nuottien syöttö

- klikkaa tahtiin 1 ja paina kirjainta n
- valitse ensin kesto, sitten sävelen juur nimi eli paina ensin numeronäppäimistöä 5 (num-5) ja sen jälkeen kirjain g
 - virheellinen korkeus korjataan nuoli ylös/alas -näppäimillä (cmd-ylös/alas siirtää oktaavilla)
 - kesto pitää korjata heti joko painamalla cmd-z (peru) tai siirtymällä vasen-nuolella taaksepäin ja antamalla uudelleen kesto sekä sävelnimi
 - mikäli sinulle ei ole numeronäppäimistöä, joudut valitsemaan ensin kestot nuottivalikkonauhalla (kannattaa hankkia bluetooth-numeronäppäimistö)
- vaihda seuraavaksi kestoksi num-4 ja paina kirjain f
- paina e (muuttumatonta kesto ei tarvitse valita uudelleen), sitten num-5 ja num-pilkku, lopuksi num-+ (tai näppäimen plus-näppäintä). Sait liitettyä halutun kestoisen nuotin yhdyskaarella edelliseen nuottiin
- jatka: num-4 d g g f f num-5 e num-4 d e

Legatokaari aloitetaan ja päätetään kirjaimella s (sitoen, slur)

- syötä: num-5 g s f s sekä e s d s
- lopuksi num-7 e
- paina lopuksi kaksi kertaa näppäimistön esc-näppäintä (escape = poistu)

Nuottien syöttäminen lopetetaan painamalla tietokoneen näppäimistöä ESC-näppäintä kaksi kertaa.

- ensimmäinen esc poistaa syöttötilasta, mutta jättää viimeisen nuotin muokattavaksi
- vasta toinen esc poistaa lopullisesti syöttötilasta

Mikäli teet virheen, vältä delete-näppäintä ja käytä peru-komentoa (Mac: cmd-z ja Win ctrl-z).

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

Myöhemmin voit korjata virheitäsi aktivoimalla virheellisen elementin ja syöttämällä sen tilalle oikean.

Sointumerkkien syöttäminen opitaan myöhemmin kohdassa Sointumerkit ja otelautakuvat.

Tallenna ja nimeä teoksesi. Muista tallentaa usein! (Mac cmd-s, Win ctrl-s)

Yhteenveto nuottien syötöstä

- syötä ensin kesto ja sitten sävel (numeronäppikseltä kesto ja sitten jokin kirjaimista a b c d e f g)
- mikäli kesto ei muutu, syötä vain seuraava sävelnimi
- yhdyskaarella sitominen: syötä vain seuraavan nuotin kesto ja paina num-+ (tai näppäimistön +)
- legatokaari (slur): syötä nuotti ja paina s aloittaaksesi legatokaaren, syötä muita nuotteja ja ryhmän viimeisen nuotin jälkeen paina taas kirjainta s, joka lopettaa legatokaaren

Sähkökitara 1:n stemma ja viivanupit

Tässä oppaassa jatketaan triangelista alaspäin olevia stemmoja, koska muutokset rumpunuottiautomatiikkaan tehdään myöhemmin.

Nuottien syöttö

- klikkaa sähkökitara 1 viivaston ensimmäistä tahtia ja paina kirjainta n

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- paina num-5, kirjain b
- num-4 b b + b b b
- num-5 b
- num-4 b b + num-5 b num-4 b
- lopuksi esc, esc

Nuppien muuttaminen viivanupeiiksi:

- aktivoi ensimmäinen tahti klikkaamalla sen sisällä, paina sitten shift-näppäin alas ja klikkaa samalla viimeisessä tahdissa (shift-klikkaus) -> tämä toiminto aktivoi kaikki tahdit valitulta väliltä
- mikäli ikkunan oikealla puolella ei ole Tarkastaja-lohkoa, tuo se esiin valikosta Näytä/Tarkastaja
- klikkaa alhaalla olevaa Nuotit-painiketta, josta muokataan vain alueen nuppeja
- valitse otsikon Nuotti, Pääryhmän ponnahtusvalikosta Kauttaviiva
- paina lopuksi esc esc

Tallenna! (Mac: cmd-s ja Win: ctrl-s)

Sähkökitara 2:n stemma, merkit ja tabulaattoriviivasto

Syötetään ensin kaikki nuotit ja vasta sitten lisätään erikoismerkit.

- aloita notaatio tahdista 1 (klikkaa ja n)
- num-5 ja num-, ja sitten kirjain e
- nuotti kirjoitui oktaavia liian matalalle, joten siirrä se oktaavilla ylös komennolla cmd-nuoliylös
- num-3 ja nuotit d e sekä lopuksi num-4 ja num-+ (tai + näppäimistöltä)
- num-5 d ja num-4 a ja num-5 a ja num-6 b
- esc ja esc

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

Erikoismerkit

- *Bendimerkki*
 - klikkaa kuudestoistaosa d aktiiviseksi
 - avaa vasemmalla Paletit-lohkosta valikko Artikulaatiot ja valitse sieltä full-bend (toiseksi viimeinen)
 - oikealla olevasta Tarkastaja-lohkossa näet erilaisia lisämääreitä
 - tee samoin viimeisen tahdin neljäsosa a:lle
 - esc
- *Vibratomerkki*
 - klikkaa viimeinen nuotti aktiiviseksi
 - valitse vasemmalta Paletit-lohkosta valikko Viivat ja sieltä alhaalta Kitaran vibrato leveä -merkki
 - venytä lopuksi hiirellä vibratomerkin pituutta
 - esc

Sähkökitaran tabulatuuri

- aktivoi koko Sähkökitara 2 rivi ja kopioi se painamalla cmd-c (Win: ctrl-c)
- klikkaa tabulatuuririvin ensimmäistä tahtia ja paina cmd-v (Win: ctrl-v) ja sitten esc
- huomaa, että tämä tabulatuurinotaatio voi sisältää myös rytminuotit, joita emme halua
 - *mikäli näet myös rytmivarret, saat ne pois seuraavasti:*
 - *avaa valikko Muokkaa/Instrumentit*
 - *venytä ikkuna leveäksi, jotta näet koko oikeanpuoleisen alueen*
 - *valitse Sähkökitara (Tabulatuuri) -viivastoksi ponnahdusvalikosta Tab. 6-str. yksinkertainen*
 - *valitse myös sähköbasson tabulatuuriviivastoksi Tab. 4-str. yksinkertainen*
 - *paina OK*
- tabulatuurin kielinumeroiden vaihto sekä turhien merkkien piilotus
 - vedä hiirellä toinen sormitus (12) alemmalle kielelle ja tee muille sormituksille samoin mallinuotin mukaisesti, paina esc
 - klikkaa kolmatta sormitusnumeroa 12 sekä cmd-klikkaa viimeistä numeroa 7, jolloin molemmat aktivoituvat
 - Tarkastaja-lohkossa poista rasti kohdasta Näkyvä (piilotit merkit tulostuksesta)

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- tee vibrato vetämällä vasemman Paletit-lohkon valikosta Viivat, vibrato toisen tahdin loppuun ja vedä sen pituus sopivaksi

Tallenna!

Sähköbasso ja sen tabulatuuri

- syötä sähköbasson nuotit oppimallasi tavalla (joudut käyttämään muutaman kerran oktaavisiirtoa: cmd-nuoliylös/-alas)
- aktivoi viimeinen nuotti ja valitse Paletit-lohkon Artikulaatiot-valikosta pieni yhdys-viiva, raahaa se sopivaan kohtaan ja paina esc
 - Huom! Älä tee kaaria, jotka eivät pääty nuottiin, koska Musescore kaatuu
- aktivoi shift-klikkaamalla kaksi ensimmäistä tahtia, kopioi ne (cmd-c) ja klikkaa tabulatuuriviivaston ensimmäistä tahtia sekä liitä (cmd-v)
- raahaa kielinumeroita ylös/alas mallinuotin mukaisille kielille

Lopeta syötöt ja muokkaukset painamalla varmuuden vuoksi kaksi kertaa näppäintä ESC

Tallenna!

Sointumerkit ja otelautakuvat

Sointumerkkien asettaminen stemmalle Sähkökitara 1:

Sointumerkit kannattaa tehdä ensin ja vasta sitten asetetaan otelautakuviot.

- klikkaa sähkökitara 1:n ensimmäistä nuottinuppia ja paina cmd-k (Win: ctrl-k). Voit valita myös valikosta Luo/Teksti/Sointumerkki
- kun kohdistin ilmestyy, kirjoita teksti em (vain pienillä kirjaimilla)
- liiku eteenpäin isku kerrallaan painamalla välilyöntinäppäintä, jos menee pitkäksi, peruuta shift-välilyönnillä

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- kirjoita seuraavan tahdin alkuun cmaj7
- kirjoita loput sointumerkit bm7 sekä am7 oikeille kohdilleen ja paina esc esc

Mikäli teet virheen, poistu syöttötilasta painamalla esc ja tuplaklikkaa korjattavaa sointua tai deletoi ja aloita uudelleen.

Sointumerkkien syöttäminen Sopraanostemmalle käyttämällä valikoivaa aktivointia:

- klikkaa Sähkökitara 1 stemman ensimmäistä sointumerkkiä
- valitse hiiren kakkospainikkeen apuvalikosta Valitse/Kaikki samanlaiset elementit samalla viivastolla, jolloin vain kaikki soinnut aktivoituvat
- kopioi (cmd-c) ja klikkaa Sopraanostemman ensimmäinen nuottinuppi aktiiviseksi sekä liitä (cmd-v)
- paina lopuksi esc

(Jos viivastojen automaattinen välistys ei miellytä, voi niitä muokata valikkosta Muotoilu/Tyyli josta vasemmalta otsake Sivuu. Valitse siellä oikealta Disable vertical justification of staves).

Otetaulukoiden lisäys ja muokkaus stemmalle Sähkökitara 2:

- avaa Paletit-lohkosta kohta Otelautakuvat ja aktivoi sointumerkin Bm7 alla oleva nuotti
- klikkaa barre-otteellista otelautakuviota (esim. 11. kuvio Fm)
- oikealla olevassa Tarkastaja-lohkossa aseta seuraavat arvot:
 1. aseta Nauhan numero: 7
 2. klikkaa palloja päälle/pois mallin mukaisesti ja paina esc esc
 3. aktivoi vivastolla oleva väärä sointunimi ja paina näppäimistön delete-näppäintä
 4. klikkaa otelautamerkki aktiiviseksi ja kopioi se (cmd-c), klikkaa sitten tahdin viimeistä nuottia ja liitä (cmd-v)
 5. korjaa juuri liitetyn otelautakuvion nauhanumeroksi 5
 6. paina lopuksi esc esc

Voit aina raahata nuottipaperilla erilaisia symboleja mielestäsi paremmille paikoille.

Tallenna!

Rumpusetin oletusarvojen muokkaus

Rumpusetissä on yleensä monia itsenäisiä kestoja päällekkäin, jolloin käytetään moniäänistä syöttötapaa, jossa eri äänet (voice) syötetään erikseen (yleensä ensiksi ylin voice kokonaan ja sitten alempi jne.).

Rumpuviivasto tunnistaa automaattisesti eri lyömäsoittimia ja osaa merkata ne vastaavilla nuottinupeilla sekä soittaa niitä toiston aikana vastaavilla äänillä.

Mallinuotissamme joudumme muuttamaan Musescoren oletustapaa kirjoittaa virvelin nuotti varsi ylöspäin ja ääneen 1, eli asetamme sen kirjoittumaan varsi alaspäin sekä kirjoittumaan äänelle 2.

Tämä siksi, että mallinuotissa notatoidaan hi-hat puolinuotilla ja sen alle virveli kahdeksasosanuotilla.

Rumpustemman oletusarvojen muokkaus

- klikkaa rumpustemman ensimmäiseen tahtiin ja paina kirjainta n
- alhaalle ilmestyy nuottisyötön apuvalikko kirjainpikanäppäimiseen
- klikkaa vasemmalle ilmestynyttä Muokkaa rumpusetiä -painiketta
 - asetusikkuna avautuu, jossa voi muuttaa lyömäsoittinten oletusasetuksia ja jopa tallentaa ne tiedostoon, jonka voi lähettää muille tai ladata myöhemmin omaan käyttöön
- etsi ja aktivoi vasemmalta numero 38 (Akustinen virveli) ja muuta oikean puolen asetuksia seuraavasti:

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- Oletusäänen arvo 2 (= voice/ääni 2)
 - Varren suunta Alas
 - paina Käytä ja OK
- voit tallentaa painikkeesta Tallenna nimellä... tämän asetuksen tiedostoksi

Kun myöhemmin haluat käyttää tätä virvelin nuotinnusta, mene muokkaamaan rumpusetiä ja paina siellä painiketta Lataa... ja lataa tallentamasi tiedosto.

Rumpustemman nuotinnus muokatulla asetuksella

Rumpustemma on moniäänistä satsia, jossa on monta eri kestoja päällekkäin, kuten moniäänisissä fuugissa ja kuorostemmoissa.

Kullekin viivastolle voidaan kirjoittaa neljä itsenäistä äänilinjaa (voice 1...4, ääni 1...4) ja kirjoitettava ääni valitaan alussa painamalla alt-cmd-1...4. On ehkä hyvä kirjoittaa ensin kokonaan ääni 1 ja vasta sitten ääni 2 jne.

Hi-Hatin syöttö ääneen 1

- klikkaa rumpusetin tahtiin 1 ja paina kirjainta n (voice 1 on aina automaattisesti valittuna ja huomaat sen siitä, että nuottikestorivin lopussa on numero 1 sinisenä)
- kuvaruudun alareunaan on ilmestynyt lyömäsoitinten valilkkorivi (kirjaimet a...g ovat nyt eri lyömäsoittimia)
- valitse kestoksi num-5 ja paina kirjainta c
- syötä sitten: g g num-4 g c
- syötä: num-5 num-0 (tauko kirjoitetaan valitsemalla kesto ja num-0)
- syötä: g num-+ c
- lopeta syöttö painamalla kaksi kertaa ESC-näppäintä
- Tallenna!

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

Bassorummun ja virvelin syöttäminen sekä etuheleen asettaminen

- klikkaa uudestaan rumpusetin tahtia 1 ja paina n
- valitse nyt kirjoitettavaksi ääneksi 2, joko painamalla alt-cmd-2 tai valitsemalla ylhäältä kestorivin lopusta numero 2
- syötä: num-5 **b** num-4 **a b** num-0 (tauko) **b a b**
- syötä: num-0 **b** num-5 **a** num-3 **a a**
- matalan lattiatomin syöttö:
 - valitse alhaalta rumpunuoteista ennen F:ää oleva lattiatomi (pidä kursoria kuvan päällä, niin näet mikä soitin on kyseessä)
 - klikkaa sitten hiirellä viivastolle kaksi tomia (virheen sattuessa paina cmd-z ja yritä uudelleen)
- jatketaan sitten normaalisti: num-4 **b** num-3 **a a** ja paina lopuksi esc esc
- etuheleen asettaminen:
 - aktivoi toiseksi viimeinen kuudestoistaosanuotti
 - valitse vasemmasta Paletit-lohkosta valikko Korusävelet ja klikkaa ensimmäistä appogiatura-kuvaketta
 - nuotin eteen ilmestyy etuhele, joka on vielä aktiivinen (voisit muuttaa sen korkeutta nuoli ylös/alas näppäimillä)
 - esc esc
- palkin katkaisu:
 - aktivoi rumpustemman ensimmäisen tahdin toiseksi viimeinen nuotti (virveli)
 - klikkaa Paletit-lohkon valikosta Palkin ominaisuudet ensimmäistä symbolia, joka pakottaa nuotista alkamaan uuden palkin (eli katkaisee yhteyden edeltävään)

Lopeta syöttö painamalla kaksi kertaa esc-näppäintä.

Tallenna nuottisi (cmd-s, Win: ctrl-s).

Triangelin syöttö ja rumpusetin muokkaus

- klikkaa triangeliviivaston tahtiin 1 ja paina n

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- klikkaa alhaalla vasemmalla olevaa Muokkaa rumpusettiä ja käy laittamassa vapaan triangelin nuottinuppi kolmioksi
 - etsi numero 81 eli Vapaa triangeli ja valitse valikosta Nuotinpäiden ryhmä: Kolmio ylös, paina sitten Käytä ja lopuksi OK
- huomaa, että kirjaimet a (avoin) ja b (blocked) edustavat nyt oletusarvoisia avoin/suljettu -nuottinuppeja
- valitse kestoksi num-4
- paina: a a b a a a b a
- poistu syöttötilasta painamalla esc, esc
- klikkaa tahdin 2 kokotauko aktiiviseksi ja avaa vasemmalta Paletit-lohkosta valikko Kertaukset ja hyyt, klikkaa ensimmäistä merkkiä (toistomerkki)
- paina esc esc

Lyriikan lisääminen

Lyriikan syötöstä yleistä:

- syöttö aloitetaan valitsemalla nuotti ja painamalla cmd-l (pieni L-kirjain)
- tekstilaatikkoon kirjoitetaan tavu (sekä tavuviiva eli miinus) tai sana (ja välilyönti)
- tavuviiva ja välilyönti siirtävät kirjoituskohtaa automaattisesti seuraavan nuotin alle
- tavun jatke saadaan painamalla tavun jälkeen alaviivaa eli shift-miinus (kaksoispisteen oikealla puolella) niin monta kertaa kuin on tarpeen
- mikäli tavutus menee pieleen, keskeytä esc-näppäimellä, tuplaklikkaa väärää tekstiä, korjaa se ja jatka

1. Lyriikan syöttäminen Sopraanolle

Klikkaa Sopraanostemman ensimmäistä nuottia ja paina cmd-l (pieni-L) ja saat tyhjän tavulaatikon nuotin alle

Kirjoita laulun sanat seuraavasti (sanat/tavut lihavoitu sekä tavuviiva merkattu - eli miinuksena):

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- Lau - le - taan (shift-) (shift-) ja (välilyönti) teh - dään (välilyönti) vä - hän (välilyönti) nuot - te - ja (välilyönti)
- aa (shift-) (shift-) aa (shift-) (shift-) aa.
- paina lopuksi esc ja esc

2. Lyriikan syöttäminen Sopraanolle

- kun klikkaat taas sopraanostemman ensimmäistä nuottia ja painat cmd-L, niin saat 2. lyriikkalaatikon
- tee kuten 1. lyrikassa on neuvottu, mutta uusilla sanoilla
- lopun aa vokaaleja ei tarvitse kirjoittaa uudestaan

Paina lopuksi esc ja esc

Sopraanon 2. säkeistön lyriikkalaatikko tehdään vasta, kun nuottisivun yleinen ulkoasu on valmis.

Tallenna!

Artikulaatiomerkkien sekä aputekstien lisääminen

Yleistä

Lisämerkit asetetaan siten, että ensin aktivoidaan nuppi, sitten haetaan Paletit-lohkosta sopiva valikko ja klikataan sieltä haluttua merkkiä.

Kun nuppiin on sitten liitetty merkki, voidaan siirtyä seuraavaan elementtiin (jopa eri äänessä!) painamalla alt-nuolioikealle.

Artikulaatiot Rumpusetin ylimmälle stemmalle

- klikkaa tahdin 1 ylintä nuottia, jolloin se aktivoituu

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- avaa Paletit-lohkosta valikko Artikulaatiot ja klikkaa aksenttimerkkiä
- paina alt-nuolioikealle niin monta kertaa, että ylimmän stemman toinen nuotti aktivoituu, valitse sitten isoympyrä-symboli
- etene painamalla alt-nuolioikealle ja aseta tarvittavat merkit
- paina esc
- siirtele merkkejä hieman lähemmäksi nuotteja, lopuksi esc

Esitystekstit Triangelin nuoteille

- klikkaa triangelin ensimmäistä nuottia
- avaa Paletti-lohkosta valikko Teksti ja klikkaa sieltä sanaa "avoin"
- liiku eteenpäin alt-nuolioikealle ja klikkaa taas valikon sanaa "avoin"
- paina esc
- tuplaklikkaa jälkimmäistä sanaa "avoin" ja muuta se sanaksi "(suljettu)", paina lopuksi esc
- tee samoin ensimmäiselle "avoin" sanalle lisätäksesi sille sulut ja paina lopuksi esc
- siirrä sanat sopiviin kohtiin ja paina esc

Artikulaatiot basson nuoteille

- **tenuto**: cmd-klikkaa basson tahdin 2 ensimmäistä, kolmatta ja viidettä nuottia, jolloin kaikki aktivoituvat. Valitse sitten Paletit-lohkon Artikulaatiot valikosta vaakaviiva. Voit käyttää myös näppäinlyhennettä shift-N (iso N), joka muuttaa tenuton päälle/pois.
- paina esc ja esc
- **staccato**: cmd-klikkaa saman tahdin toista, neljättä, kuudetta ja seitsemättä nuottia ja paina shift-S (S)
- paina esc ja esc

Ritenuton lisääminen

- klikkaa toiseksi viimeisen laulutahdin ensimmäistä nuottia ja valitse Paletit/Viivat ja sieltä dim.---

MuseScore 3.6.1, Afro-opas

- klikkaa sitten viivaston alle tullutta dim-sanaa ja muuta oikealta Tarkastaja-paneelistä Alkuteksi/Teksti: sanaksi rit.
- klikkaa vielä hieman alempana olevaa B-kirjainta, teksti muuttuu lihavoiduksi
- paina esc ja esc
- raahaa vielä tekemäsi rit-merkki stemman yläpuolelle, venytä mikäli tarpeen ja paina esc

Tallenna

Stemmojen nimien muuttaminen jälkikäteen

Tuplaklikkaa sanaa Sopraano ja avautuneessa stemman ominaisuusikkunassa muuta kohdat Stemman nimi sekä Pitkä instrumentin nimi sanaksi Laulu ja lopuksi tyhjennä kohta Lyhyt instrumentin nimi.

Siirry seuraavan stemman asetuksiin painamalla vasemmassa alareunassa olevaa nuoli-alaspäin painiketta ja aseta nimet mallinuotin mukaisesti.

Tabulatuuriviivastojen pitkät/lyhyet nimet korvataan tyhjällä.

Lopuksi OK

Tallenna.

Akkoladi ja tahtiviivojen pidennykset

Akkoladi eli ryhmityspalkki

- shift-klikkaa Rumpujen ja Triangelin ensimmäistä tahtia sekä valitse Paletit-lohkosta Hakasulkeet-valikon ensimmäinen merkki. Paina esc
- shift-klikkaa Komppikitaran ja Basson tabulatuurin ensimmäistä tahtia ja valitse Paletit-lohkosta Hakasulkeet-valikon ensimmäinen merkki. Paina esc

Tahtiviivojen pidennykset

- klikkaa Rummut-stemman ensimmäisen tahdin tahtiviivaa ja vedä alempaa venytysneliötä alemmalle Triangelistemmalle. ESC
- tee samoin Soolokitaran ja sen tabulatuurin sekä Basson ja sen tabulatuurin välillä. ESC

Tallenna

Rivi- ja sivuvaihdot sekä viivastojen etäisyydet

Kun sivulle halutaan lisätä elementtejä, jotka eivät ole kiinnitettyjä mihinkään nuottiin, tahtiin tai stemmaan, kannattaa ensin suorittaa lopullisen ulkoasun muokkaaminen. Tällaisia yleiselementtejä ovat esimerkiksi lisäsäkeistöjen tekstilaatikot, kuvat, vesileimat jne.

Ulkoasu voi näyttää kuvaruudulla sopivalta, mutta printtinä se ei ehkä näytä. Siksi pitää varmistaa mm. rivi- ja sivuvaihtojen paikat, vaikka automaatio näyttääkin kuvaruudulla hyvältä.

Rivivaihdon pakottaminen

- klikkaa toisen tahdin oikeanpuoleista tahtiviivaa ja paina näppäimistön return-painiketta. Kuvaruutuun ilmestyi tahtiviivan päälle pieni merkki, joka osoittaa, että sille tahtiviivalle on asetettu rivivaihto. Voit myöhemmin poistaa rivivaihdon klikkaamalla tätä merkkiä ja painamalla delete

Sivuvaihdon pakottaminen

- Pakollinen sivuvaihto asetetaan samoin kuin rivivaihtokin, mutta painetaankin cmd-return

Viivastojen välin laajentaminen

- voit tehdä enemmän tilaa kahden stemman väliin käyttämällä Paletit-lohkon Vaihdot ja välistäjät valikon alas- ja ylösnuolia
- aktivoi basson ensimmäinen tahti ja klikkaa Vaihdot ja välistäjät valikosta työkalua nuoli-ylöspäin
- viivaston alkuun tuli pieni tartuntalaatikko, josta ylöspäin vetämällä (kunnes koskettaa ylemmän viivaston alinta viivaa) voi väliä suurentaa. Paina esc.
- tee vastaavasti Soolon ja kompin välille sekä Rumpujen ja Laulun välille (älä liioittele ;-)
- esc esc

Tallenna

Ulkoasu ja sisennykset

Alussa asetettiin sivukooksi A4. Mikäli haluat muuttaa arkin kokoa tai suuntaa, valitse Muotoilu/Sivun asetukset... ja siellä Sivun koko-ponnahdusvalikosta jokin muu koko ja vaihda vaaka- ja pystyasentoa.

Tässä samassa ikkunassa voit myös säätää nuottiviivojen väliä pienemmäksi, mikäli nuotissasi on ylimääräinen sivu, jossa on vain muutama tahti. Anna uusi arvo kohdassa Skaalaus. Mallinuotissa on skaalaus asetettu arvoon 1,550mm.

Poistu painamalla painiketta OK

Laulun viimeisen tahtiparin sisennys keskeemmälle

- aktivoi Laulun viimeisen tahtiparin ensimmäinen tahti ja valitse valikosta Luo/Kehykset/ Lisää vaakasuora kehys väliin
- aktivoi Laulun viimeinen tahti ja valitse samasta valikosta Lisää vaakasuora kehys loppuun
- klikkaa saatuja kehyksiä ja levennä niitä tartuntaneliöistä

Tallenna

Lisäsäkeistö ja muita merkkejä

Lisäsäkeistön tekstikehys ja sen siirtäminen

- klikkaa äsken tehtyä laulun ensimmäistä vaakakehystä ja valitse Paletit-lohkosta Kehykset&tahdit ja sieltä tekstikehys
- tuplaklikkaa uutta tekstikehystä ja kirjoita tekstiä katkaisemalla rivit aina rivivaihdolla (Return) ja lopuksi esc esc
- raahaa tekstilaatikkoa keskemälle

Systeemivaihtomerkin lisääminen

- äskeinen tekstikehys poisti automaattisen systeemivaihtomerkin, joten asetamme sen kuvakkeena
- avaa valikko Näytä/Päävalikko... ja valitse sieltä alin otsikko Symbolit
- kirjoita oikealla ylhäällä olevaan hakukenttään sana systeemi ja raahaa sitten ensimmäinen systeemivaihtomerkki bassotabulatuurin alle
- vedä se lopuksi sopivaan paikkaan ja paina esc

Tekstin "ja kertsiiin..." lisääminen

- aktivoi alasysteemin ensimmäinen nuotti ja valitse Paletit-lohkosta Teksti ja sieltä vaikkapa teksti: avoin
- tuplaklikkaa saamasi teksti "avoin" auki ja muuta se tekstiksi ja kertsiiin... (kolme pistettä = alt-piste)
- esc esc

Tallenna!!!

Nuotin tallennus PDF-muotoon ja stemmojen irrotus

PDF-muotoon tallennus

- valitse valikosta Tiedosto/Export... ja sieltä ponnahtusvalikosta Export To: PDF File ja paina painiketta Export...

Stemmojen irrotus

- valitse valikosta Tiedosto/Parts...
- Stemmat-ikkunassa klikkaa painiketta All Parts ja paina OK
- sait partituurin lisäksi ikkunan yläreiviin erillisinä kaikki stemmanuotit, joita voi sitten korjata sekä tallentaa PDF-muotoon (ks. yllä).

Kiitos, lähettäkää korjauksia ja kommentteja: Otto.Romanowski@iki.fi